

प्रश्न १ : अ: दासबोधाचा सारांश सांगितलेली ओवी

ग्रंथां नाम दासबोध/ गुरुशिष्यांचा संवाद/ येथ बोलला विषद/ भक्तीमार्ग/((१-१-२)

दासबोध हा प्रामुख्याने गुरु-आणि-शिष्य यांच्यातल्या संवादाच्या स्वरूपात लिहिलेला आहे आणि त्यात भक्ती मार्गाचा विषय केंद्र स्थानी आहे. दासबोधातील प्रमुख सिद्धांत चौथ्या ओवीत आला आहे - “देव पावण्याचा सर्वात प्रमुख मार्ग भाकीत आहे.”

भक्तीचेन योगे देव/ निश्चये पावती मानव/ ऐसा आहे अभिप्राव इये ग्रंथी/ (१-१-४)

प्रश्न १: ब: द. १-१ मध्ये काथीलेले दासबोधातील मधील विषय

दासबोधात नाना विषयांचा उहापोह केलेला आहे. त्यात प्रामुख्याने :

- भक्ती मुळे ईश्वरप्राप्ती होते तर तिचे स्वरूप, शुद्ध ज्ञान, आत्मस्थिती
- शुद्ध उपदेश, सायुज्य मुक्ती, मोक्षप्राप्तीचे लक्षण
- शुद्ध आत्मस्वरूप, विदेह अवस्था, अलिप्तपणा
- मुख्य देव कोण, खरा भक्त, जीव आणि शिव यातील संबंध
- ब्रह्माचे स्वरूप, वैचारिक भेद, आपली स्थिती
- उपासनेचे प्रमुख लक्षण, काव्याची लक्षणे, चातुर्य लक्षणे
- मायेची निर्मिती, पंचभूतांची लक्षणे, निर्मात्याचे स्वरूपलक्षण
- शिष्याच्या नाना शंकांचे निवारण

प्रश्न २: क्षुद्रवृत्तीच्या टीकाकाराची भूमिका

दासबोधातील वचने साक्षात ईश्वरवचने असल्याने त्यांवर कोणीही अविश्वास दाखवू नये.

पूर्ण ग्रंथ पाहिल्याविण/ उगाच ठेवी जो दुषण/ तो दुरात्मा दुराभिमान/ मत्सरे करी // (१-१-२२)

ग्रंथाचे पूर्ण वाचन न करिता त्यास दोष देतो तो पापी. त्यातून त्याचा मत्सरच दिसतो.

मत्सरातून तिरस्कार तर तिरस्कारातून क्रोध निर्माण होतो. या ग्रंथाकडे अहंभाव बाजूला ठेऊन समजण्याचा प्रयत्न करावा.

प्रश्न ३: द. २०-१० मधील दासबोधातील तत्त्वज्ञानाचा सारांश

स्वाध्याय प्रबोध-१ ग्रंथारंभलक्षण, विमलब्रह्मनिरूपण

योगेश कुलकर्णी E-18/EMS-03
yogeshkulkarni@yahoo.com

दासबोधातील प्रमुख मुद्द्यांची summary खालील पणे या समासात आली आहे:

- परब्रह्म सर्वत्र व्यापलेले आहे
- परब्रह्म निर्गुण व विकार रहित आहे
- परब्रह्म साधू-संतांचे निवास स्थान आहे
- ज्ञानदृष्टीसाठी श्रवण मनन हा विवेकाचा मार्ग आहे
- परब्रह्माचे आकलन झाल्यास जन्माचे सार्थक झाले असे समजावे

प्रश्न ४: ओव्यांचा अर्थ

- आता श्रावण केलियाचे फळ | (१-१-२८)
फलश्रुतीमध्ये समर्थ म्हणतात की वर्तन चांगल्या दिशेत बदलते. मनातील शंका (जसे: देव खरे आहेत का? शेंदूर फसलेल्या दगडाला देव मानायचे का? ईश्वर हा सृष्टी नियंत्रक आहे का?) दूर होतात.
- जाले साधनाचे फळ | (२०-१०-२६)
साधनेला जेव्हा फळ मिळते, तेव्हा सिद्धी मिळते, संसार सफल होतो. निर्गुण परब्रह्म अंतरंगात वास करायला लागतो.

प्रश्न ५: अ: दासबोधाच्या अभ्यासासंदर्भात मार्गदर्शन

वीस दशक दासबोध/ श्रवणद्वारे घेता शोध/ मननकर्त्यास विषद/ परमार्थ होतो// (२०-१०-३१)

सर्व ग्रंथाचे श्रवण करून त्याच्यावर चिंतन करणे अपेक्षित आहे तरच त्यातील परमार्थ समजायला लागेल.

वीस दशक दोनसे समास/ साधके पहावे सावकास/ विवरता विशेषाविशेष/ काळो लागो// (२०-१०-३२)

याचा सावकाश अभ्यास करावा. त्याचे विवरण केल्यास वेगवेगळे पैलू कळायला लागतात.

नुसते पारायण करून उपयोग नाही. प्रत्यक्ष अनुभव-प्रचीती सर्वात महत्वाची आहे.

प्रश्न ५: ब: दैनंदिन उपसना कोणती?

लहानपणी मनचे श्लोक म्हणाल्याचे स्मरते, पण अलीकडच्या काळात दासबोधाच्या

स्वाध्यायांव्यतिरिक्त काही समर्थ-उपासना होत नाहीये. आधी हा ग्रंथ जेवढा समजावून घेता येईल तेवढा समजण्याचा मानस आहे.